

ΣΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΤΗΝ ΑΜΦΙΠΟΛΗ

Μέσα στο σύγχρονο οικισμό της Αμφίπολης, προκειμένου να εκδοθεί οικοδομική άδεια, ανασκάφτηκε το οικοπέδο ιδιοκτησίας Β. Ιωαννίδη σε δύο φάσεις: την πρώτη, το Νοέμβριο του 1987 για περιορισμένο χρόνο —λόγω καιρικών συνθηκών— και μόνο για τον εντοπισμό αρχαιοτήτων και τη δεύτερη, Μάιο με Ιούνιο του 1988 για τέσσερις εβδομάδες, όπου ερευνήθηκε όλη η κάλυψη της μελλοντικής οικοδομής.

Η σωστική ανασκαφή περιορίστηκε σε ενιαίο σκάμμα με συνολικό εμβαδόν περίπου 200 τ.μ., όπου η επίχωση εξαιτίας της έντονης κατωφέρειας κυμάνθηκε από 1,5 μ. στο βόρειο τμήμα, 3 μ. στο νότιο και 5 μ. στο δυτικό αντίστοιχα.

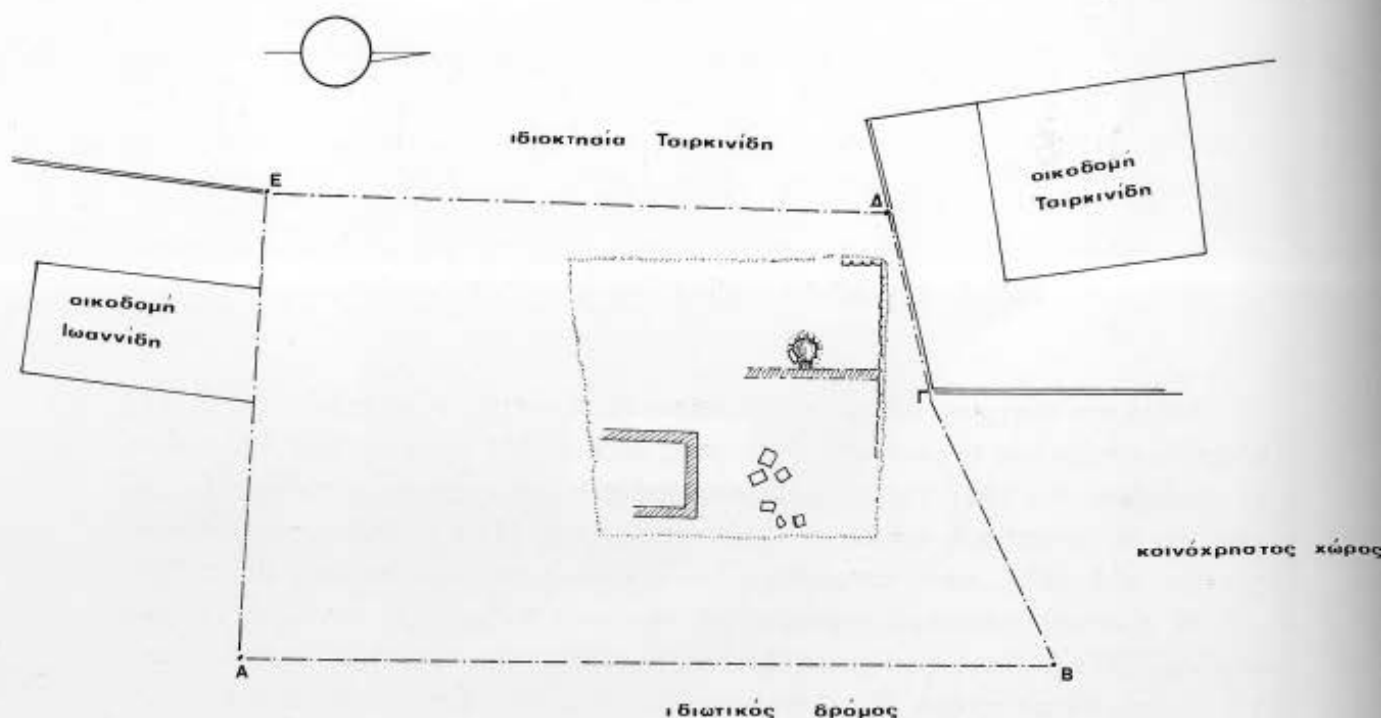
Αποκαλύφθηκαν συνολικά οκτώ τοίχοι από αργολιθοδομή, σε διαφορετικά βάθη, που, παρά τη φθορά των περισσοτέρων, ορίζουν τρεις ανασκαφικούς χώρους (Α, Β, Γ), που ανήκουν σε αρχαίο κτίσμα (Σχ. 1).

Ο χώρος Α, (Σχ. 2) που ορίζεται: α) προς Δ από τον Τ3, β) προς Β από τον Τ2 και γ) προς Α από τον Τ1, παρουσιάζει το φυσικό κιτρινωπό κιμιλόβραχο της περιοχής σαν δάπεδο. Οι τοίχοι 1 και 2 είναι οι καλύτερα σωζόμενοι της ανασκαφής. Η τοιχοποιία και των τριών, αλλά ιδιαίτερα της ανατολικής όψης του Τ3, είναι ενδεικτική της ελληνιστικής εποχής.

Στον ίδιο χώρο (Εικ. 1) υπάρχει πηγάδι με κτιστό από πέτρες στόμιο και πιθανό επιστόμιο από μεγάλα θραύσματα άβαφου πιθαριού. Είναι λαξευμένο στο φυσικό βράχο και στην αρχή παρουσιάζει συμπλήρωμα δομής από πέτρες, ώστε να διατηρηθεί ενιαία η εσωτερική του διάμετρος, που είναι 0,90 μ. Μπαζώθηκε με χώμα και πέτρες μέχρι το βάθος των 2,5 μ. περίπου (όπου και ερευνήθηκε) και με βεβαιότητα δε χρησιμοποιήθηκε ως αποθέτης. Απ' ό,τι υπολογίστηκε, στο βάθος των 4,5 μ. διατηρεί στάσιμο νερό, που προέρχεται μάλλον από κάποια υπόγεια φλέβα του λόφου.

Ο χώρος Β βρίσκεται ανατολικά του Α και ορίζεται από: α) την προέκταση του Τ2 προς Β, β) την Α όψη του Τ1 προς Δ και γ) το φθαρμένο Τ4 προς Α. Στο κέντρο περίπου του ίδιου χώρου βρέθηκαν διαταραγμένα ίχνη υποθεμελίωσης άλλου τοίχου (Τ5).

Ο τρίτος χώρος —Γ— βρίσκεται νότια των δύο προηγούμενων και ορίζεται από: α) Τον Τ6 προς Δ, β) τον Τ8 προς Β και γ) τον Τ7 προς Α, ενώ το υπόλοιπο τμήμα του βρίσκεται κάτω από την άσκαφτη νότια επιφάνεια του οικοπέδου. Στο εσωτερικό του χώρου και προς το νότιο άκρο του Τ7 βρέθηκαν μερικές τετράγωνα κεραμίδες —ίσως από το δάπεδο— πάνω από τις οποίες υπήρχε λεπτό στρώμα καύσης σε περιορισμένη έκταση.

Σχ. 1. Κάτοψη ανασκαφής.

Επειδή κατά την ανασκαφή δεν αποκαλύφθηκε όλο το αρχαίο κτίσμα, αλλά και εξαιτίας της φθοράς των τοίχων καθώς και της έλλειψης —ενδεικτικής για το ίδιο το κτίριο— κεραμικής και άλλων αντικειμένων, δεν παρέχονται προς το παρόν επαρκή στοιχεία της ταυτότητας του κτίσματος.

Με τη σκέψη ότι στην ευρύτερη περιοχή της Αμφίπολης δημόσια κτίρια και ιερά έχουν μέχρι τώρα παρουσιάσει καλύτερη διάσωση και επιμελέστερη κατασκευή, συμπεραίνεται ότι το κτίσμα συγκαταλέγεται στα απλά οικιστικά δείγματα.

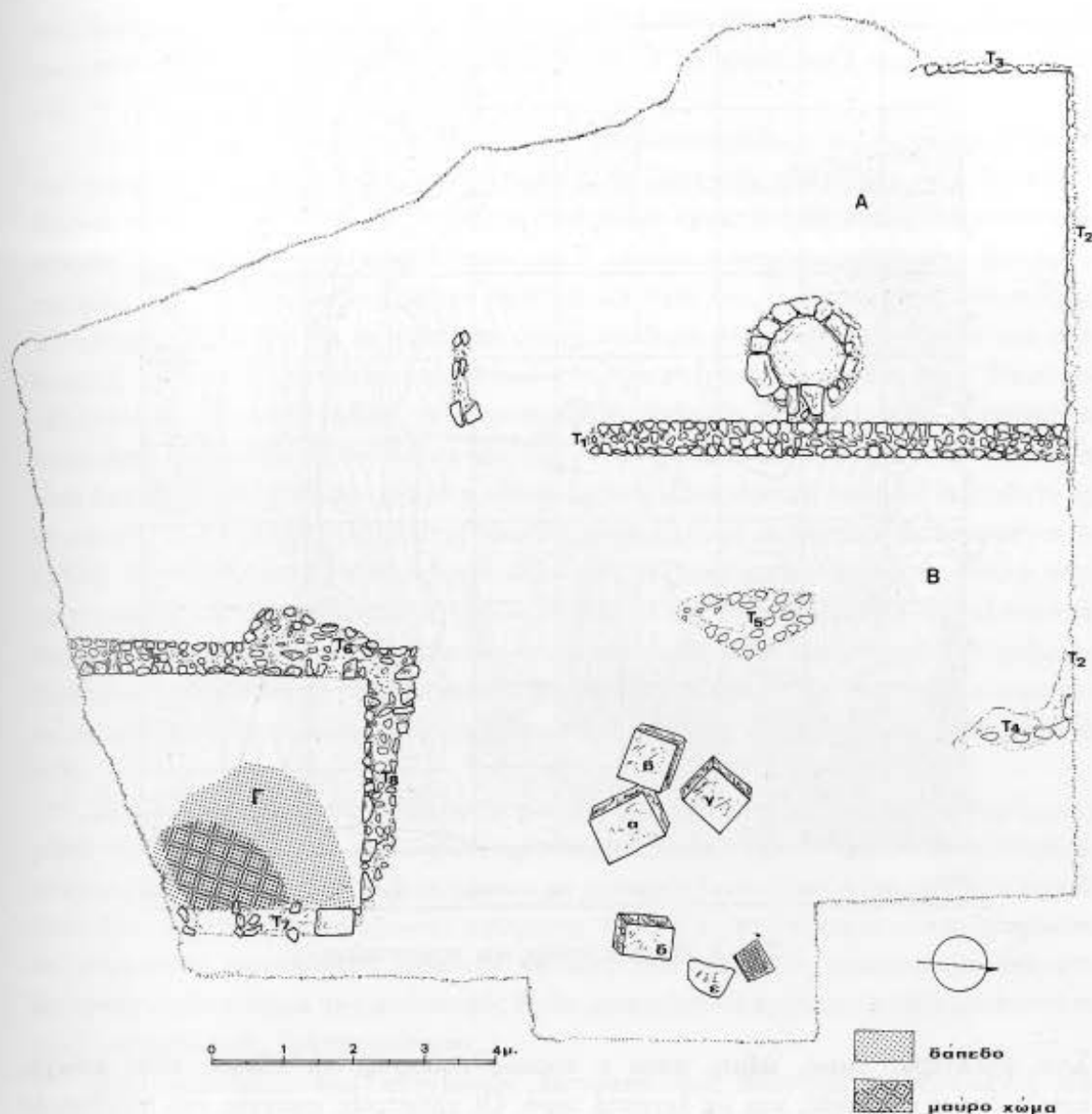
Η θέση του, ως προς την αρχαία πόλη, εντοπίζεται στο Β-ΒΔ τμήμα του περιτειχισμένου οικισμού (Σχ. 3)*, όπου ζούσε και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατά την αρχαιότητα. Από τον Θουκυδίδη υπάρχει η πληροφορία¹, ότι σημαντικός αριθμός κατοίκων έμενε έξω από τα τείχη, στο νότιο τμήμα της περιοχής, μαρτυρία, που επαληθεύτηκε με την αποκάλυψη σπουδαίων τμημάτων κατοικιών και άλλων κτισμάτων κατά τις ανασκαφές του Δ. Λαζαρίδη². Ο οικιστικός αυτός χώρος λέγεται Προάστιο και φαίνεται ότι σε αυτό διέμενε μία ανώτερη κοινωνικά και συνεπώς εύπορη τάξη.

Το γεγονός ότι στο κτίριο δεν υπάρχουν ανασκαφικές ενδείξεις για το χρόνο, την αιτία και τον τρόπο καταστροφής του, δημιουργεί πολλά ερωτηματικά, που στην απάντησή τους δε βοηθά καθόλου και η μορφολογία του εδάφους, που παρουσιάζει μεγάλη κατωφέρεια. Είναι άγνωστο, αν το κτίριο εγκαταλείφτηκε από πυρκαγιά,

* Στο σχεδιάγραμμα εντάσσεται στη ΒΔ γωνία του τετραγώνου Υ7Χ5.

1. Θουκ. 4.103, 104, 106.

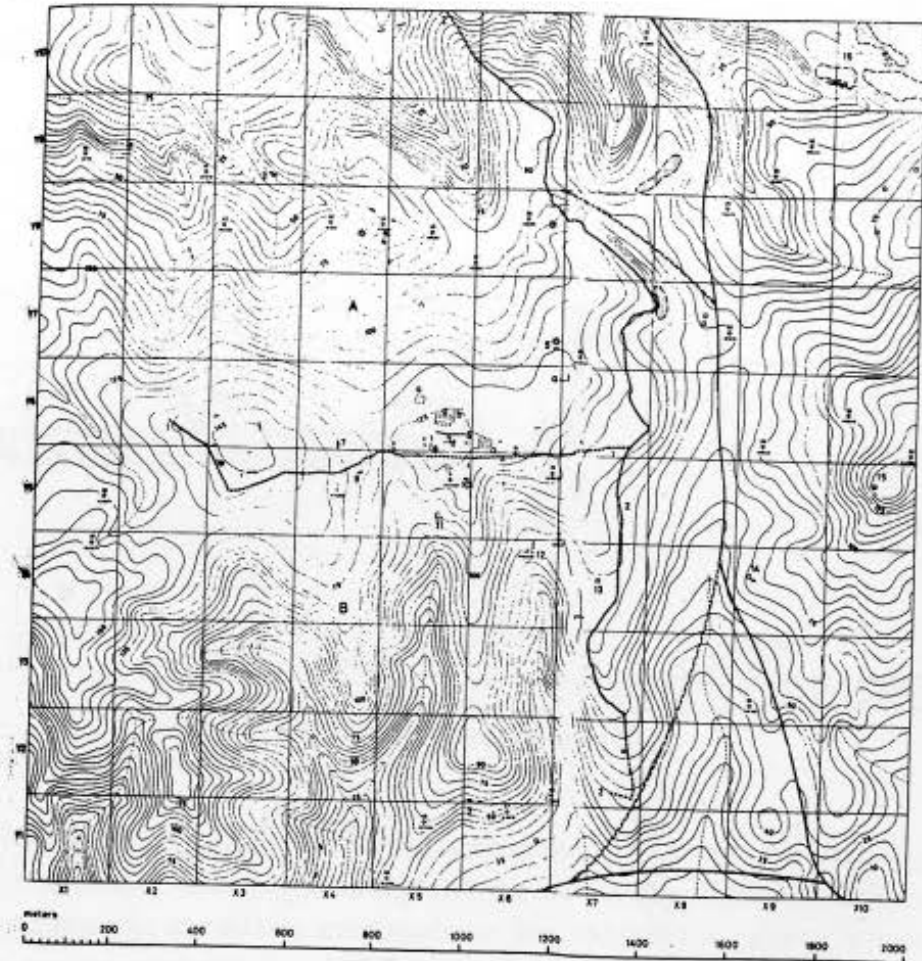
2. Δ. Λαζαρίδη, Αμφίπολη και Άργιλος (1972) 56-61.

Σχ. 2. Χώρος Α.

καθώς δε σώζεται ουσιαστικά η ανωδομή του ή αν καταστράφηκε από κάποια φυσική αιτία, καθώς δε φάνηκε στην ανασκαφή να υπάρχει δομικό υλικό σε διαταραγμένη θέση. Μετά την όποια καταστροφή και εγκατάλειψη του κτίσματος, λόγω της θέσης του, ήταν εύκολη η μετακίνηση του άχρηστου πλέον οικοδομικού υλικού και η χρησιμοποίησή του σε νέες κατασκευές ή επισκευές.

Η ύπαρξη, όμως, ενός λαξευμένου στον βράχο πηγαδιού —που μέχρι σήμερα διατηρεί νερό— είναι ένας πολύ βασικός λόγος για την παράταση της χρήσης του κτίσματος. Η γεωφυσική εικόνα, που παρουσιάζει η ευρύτερη περιοχή, συντίθεται από ανάμικτα στοιχεία: στα πεδινά μέρη, που βρίσκονται βόρεια του αρχαίου (αλλά και του σύγχρονου) οικισμού και ανατολικά του Στρυμόνα, το νερό είναι άφθονο, καθώς και στα πλησιέστερα προς την Α όχθη του ποταμού τμήματα είναι επαρκές.

Σχ. 3. Χάρτης πόλης και προαστείων.

Στα ψηλότερα, όμως, μέρη, όπου ο κυρίως οικισμός, το έδαφος είναι φτωχό, αργιλώδες ή πετρώδες και με λιγοστό νερό. Οι χρηστικές ανάγκες του πληθυσμού επέβαλαν συχνά τη διάνοιξη πηγαδιών ή υδατοδεξαμενών, όπως έχει επισημανθεί, καθώς οι φυσικές πηγές διέθεταν μικρή παροχή νερού και η κεντρική πηγή πιθανότατα δεν επαρκούσε.

Πρέπει να ειπωθεί ότι η Αμφίπολη ιδρύθηκε σε μία επιλεγμένη θέση³, που, μέσα στους αιώνες της πολυκύμαντης ιστορίας της, διατήρησε αμείωτη τη σπουδαιότητά της από κάθε πλευρά: στρατηγική, εμπορική, οικονομική. Ο αρχικός αγροτικός και εμπορικός χαρακτήρας της πόλης καθώς και οι κατά καιρούς στρατιωτικές ανάγκες σύντομα επέφεραν αλληπάλληλες αυξήσεις του πληθυσμιακού στοιχείου, που κατά βάση ήταν ετερόκλητο: Αθηναίοι και σύμμαχοι, Ίωνες, Θράκες, Αργίλιοι, Χαλκιδείς, Μακεδόνες.

Αυτή ακριβώς η ανομοιογένεια των κατοίκων, που στην πλειοψηφία τους ανήκαν στα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα, στάθηκε πολλές φορές αιτία για

3. Δ. Λαζαρίδη, ό.π., 12-20, 22-23.

αντιδράσεις και στασιακές κινητοποιήσεις κατά των πλουσίων. Επίσης κοινωνικές ανακατατάξεις ήταν εύλογο να συντελέστηκαν με τη μακεδονική κυριαρχία το 358/357 π.Χ.⁴

Οπότε, μέσα σ' αυτή τη συνεχόμενη ροή του κοινωνικού, πολιτικού και διοικητικού φάσματος, οι οικιστικές ανάγκες μιας τόσο ζωντανής πόλης δεν είναι δυνατό να έμεναν στάσιμες. Δευτερεύοντα κτίρια εσκεμμένα εγκαταλείφθηκαν ή δεν επισκευάστηκαν για να ξαναχρησιμοποιηθούν μετά κάποια φάση καταστροφής. Σε αυτήν ακριβώς την κατηγορία θα πρέπει να συγκαταλεγεί και το κτίσμα της ανασκαφής. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει μία μικρή αναφορά στα κινητά ευρήματα της ανασκαφής, που προέρχονται αποκλειστικά από την επίχωση του κτίσματος. Παρά τις υψομετρικές διαφορές μέσα στο ανασκαφικό σκάμμα δεν υπάρχουν διαφορετικά στρώματα επίχωσης. Η ενιαία σε όλη την έκταση και τα βάθη επίχωση αποτελείται από διαταραγμένα σκούρα χρώματα, όπου άφθονη μελανόβαφη και «δυτικής κλιτύος» κεραμική, πολυάριθμα θραύσματα οξυπύθμενων άβαφων αμοφορέων με ενσφράγιστες λαβές, λίγα όστρακα ερυθρόμορφων αλλά και μελανόμορφων αγγείων, πολλά κομμάτια ειδωλίων και πήλινων προτομών, σιδερένια και χάλκινα καρφιά και ελάσματα, ποικιλία πήλινων υφαντικών βαρών, κομμάτια λυχναριών και μερικά αποτμήματα διαφόρων μαρμάρινων αντικειμένων. Όλο αυτό το υλικό εντάσσεται στην ελληνοιστική εποχή και συγκεκριμένα από τα μέσα του 4ου μέχρι τα μέσα περίπου του 3ου αι. π.Χ.

Στα ψηλότερα σημεία του λόφου, που βρισκόταν ο περιτειχισμένος οικισμός, στα μέσα περίπου του 3ου αι. π.Χ. ή λίγο αργότερα δημιουργήθηκαν πιθανότατα διάφορες ανάγκες διαμόρφωσης επίπεδων χώρων με μεταφορά και ρίψη χωμάτων στα πρανή, όπου δεν υπήρχαν ή δεν σώζονταν κτίσματα. Με αυτές τις επιχωματώσεις μπορούσε να επιτευχθεί μεγαλύτερη ωφέλιμη έκταση στο λόφο. Το εγκαταλειμμένο από άγνωστη αιτία κτίσμα της ανασκαφής δε θα μπορούσε να έχει καμία τύχη μπροστά σε νέες πολεοδομικές δραστηριότητες.

Από μαρτυρίες των σύγχρονων κατοίκων της περιοχής στην πλαγιά που βρίσκεται το οικόπεδο Ιωαννίδη αλλά και ψηλότερα, η εκμετάλλευση της γης με καλλιέργειες ήταν μηδαμινή, επειδή το έδαφος είχε λιγοστή απόδοση εξαιτίας των αρχαίων κεραμιδιών και πετρών. Στην ίδια περιοχή τα σπίτια επίσης ήταν ελάχιστα, επειδή για τα δεδομένα του σύγχρονου οικισμού θεωρούνταν κάποτε απομακρυσμένα.

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον κατά την ανασκαφική έρευνα του κτίσματος επικεντρώθηκε στην πληθώρα και την ποικιλία των κινητών ευρημάτων της επίχωσης.

Στην άφθονη κεραμική τρεις είναι οι τύποι των αγγείων, που απαντούν σε μεγάλη συχνότητα και καλύπτουν το 80% περίπου όλων γενικά των ευρημάτων: κάνθαροι, πινάκια και οξυπύθμενοι άβαφοι αμοφορείς με ενσφράγιστες λαβές.

Οι κάνθαροι παρουσιάζουν κυρίως το χαρακτηριστικό για την Όλυνθο και την Αμφίπολη τύπο με το ψηλό βαθμιδωτό πόδι⁵ και την πλαστική ραβδωτή κοιλιά⁶ (Εικ.

4. Δ. Λαζαρίδη, ό.π., 16.56, 20.77, 21.80.

5. Olynthus V, 188, αρ. 523, πίν. 150, 4ος αι. π.Χ.

2), ενώ δεν είναι λίγα τα όστρακα με διακόσμηση δυτικής κλιτύος⁷ (Εικ. 3). Στην κατηγορία των κανθάρων αρκετά είναι τα δείγματα αττικής προέλευσης με χαμηλότερο πόδι και λαιμό, λεία κοιλιά, πλαστικά διακοσμημένες λαβές⁸ (Εικ. 4), καθαρότερο πηλό και στιλπνή επιφάνεια.

— Τα πινάκια, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, είναι οξύβαφα⁹ (Εικ. 5) ή μελανόβαφα με τα τυποποιημένα εμπίστα ανθέμια στο κέντρο¹⁰ (Εικ. 6). Σε μερικών τις βάσεις διακρίνονται εγχάρακτα σύμβολα των ιδιοκτητών τους. Και σε αυτή την κατηγορία υπάρχουν αττικά δείγματα.

— Οι άβαφοι οξυπύθμενοι αμφορείς έχουν κυρίως θασιακή προέλευση, όπως μαρτυρούν οι περισσότερες από τις 116 ενσφράγιστες λαβές (Εικ. 7α, β) που βρέθηκαν. Τα σφραγίσματα είναι παραλληλόγραμμα, επάνω συνήθως αναγράφεται η γνωστή γενική προέλευσης: ΘΑΣΙΩΝ, παρεμβάλλεται κάποιο σύμβολο στη μέση και κάτω αναφέρεται ο παραγωγός ή έμπορος κρασιού. Τα σύμβολα, που απαντούν, είναι: ακόντιο, αχιβάδα, παλάμη, αμπελόφυλλο, αρύταινα, αστράγαλος, πελαργός, ανθέμιο, δρεπάνι, δελφίни, καρπός και φύλλο ελιάς, ερμαϊκή στήλη, κηρύκειο, κέρας, κουκουβάγια, κεφάλι Μέδουσας, στάχυ, Σάτυρος, φίδι, σανδάλι, ρόδι, τόξο, κεφάλι κριαριού και ταύρου, και αγγεία όπως: πιθάρι, αμφορέας, αλάβαστρα, οινοχόη, κάλυκας, κάνθαρος, λυχνάρι, δίνος, κρατήρας, υδρία. Τα ονόματα των παραγωγών ή εμπόρων, που αναφέρονται είναι: Άλκιμος, Αισχρίων, Αρχήναξ, Αριστείδης, Αριστόδικος, Αστυκρέων, Δέαλκος, Δεινώπας, Ηρακλείδης, Θέσπων, Κρατιστώναξ, Λεωμέδων, Νικόδημος, Πολυάδης, Πυθίων, Σκύμνος, Σάτυρος και Φείδιππος. Με αρκετή ασφάλεια τα περισσότερα από τα παραπάνω ονόματα χρονολογούνται από το 350 μέχρι το 300 π.Χ.¹¹, ενώ τα Σάτυρος και Φείδιππος από πρώτο μισό του 3ου αι. π.Χ.¹², και το Αστυκρέων γύρω στα μέσα του ίδιου αιώνα¹³. Αρκετά από τα παραλληλόγραμμα σφραγίσματα ήταν δυσδιάκριτα από κακή τεχνική ή άλλη φθορά. Εκτός, όμως, από τα θασιακά σφραγίσματα του συγκεκριμένου τύπου, υπήρξαν μερικά στρογγυλά και δύο μικρά τετράγωνα σφραγίσματα με μονογράμματα, σύμβολα ή με γράμματα διαταγμένα σε κάθε τεταρτημόριο από ένα. Μερικά από αυτά απαντούν στη Θάσο, τα περισσότερα έχουν άγνωστη προέλευση, ενώ σε ένα αναφέρεται η γενική ΧΙΩΝ.

— Στην υπόλοιπη κεραμική υπάρχουν: όστρακα από ερυθρόμορφες πυξίδες με

6. Olynthus V, 188, αρ. 525, πίν. 150, 4ος αι. π.Χ., Olynthus XIII, 293, αρ. 522β, πίν. 190, 375-350 π.Χ.

7. Hesperia 1934, εικ. 18, αρ. Β20, τέλη 4ου αι. π.Χ., Hesperia 1951, πίν. 52,2, τελευταίο τέταρτο 4ου αι. π.Χ.

8. The Athenian Agora XII, 287, αρ. 716, 719, 720, πίν. 29, 350-325 π.Χ.

9. Olynthus V, 192, αρ. 556, πίν. 152, 4ος αι. π.Χ., Olynthus XIII, 380-381, αρ. 79-905, πίν. 234, 375-350 π.Χ.

10. The Athenian Agora XII, 275, αρ. 560, πίν. 53, 380-350 π.Χ.

11. M. Debidour, BCH, Suppl. XIII, 330-331, G. P. Bordea, BCH, Suppl. XIII, 341-343.

12. M. Debidour, ό.π., 332-333.

13. M. Debidour, ό.π., 333.

σκηρές από τη ζωή της γυναίκας (Εικ. 8) ή με αιλουροειδή¹⁴ (Εικ. 9β) —όστρακα από ερυθρόμορφους κωδωνόσχημους κρατήρες¹⁵ (Εικ. 10) ή κλειστά αγγεία (Εικ. 9α) —αξιόλογο ένα όστρακο από κύλικα, όπου εικονίζεται γυμνός έφηβος.

— Επίσης από Παναθηναϊκό αμφορέα, προέρχονται λίγα όστρακα, πιθανότατα από παράσταση ήρωα-πολεμιστή και Αθηνάς (Εικ. 11).

— Αρκετά τα δείγματα των μικρών μελανόβαφων φιαλιδίων¹⁶ καθώς και αυτών, που προέρχονται από τοπικά εργαστήρια (Εικ. 12) και φέρουν πρόχειρα σκούρο άλειμμα στο εσωτερικό και στο χείλος εξωτερικά.

— Με διακόσμηση δυτικής κλιτύς απαντούν όστρακα καθάρων κυρίως, πινακίων, ένα από πώμα πυξίδας και ένα μυροδοχείο (Εικ. 13).

— Τα λυχνάρια είναι μονόμυξα, συνήθως μελανόβαφα.

— Από τα θραύσματα των ειδωλίων διακρίνονται μερικά γυναικεία κεφάλια. Στην ίδια κατηγορία κατατάσσονται και αποτμήματα πήλινων γυναικείων αναρτωμένων προτομών, καθώς και ομοίωμα περιστεριού.

— Η άβαφη κεραμική, εκτός από ένα μικύλλο άωτο αγγείο, περιορίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε όστρακα αμφορέων.

— Σημαντικός ο αριθμός και η ποικιλία των διαφόρων πήλινων υφαντικών βαρών.

— Στην επίχωση υπήρξαν —εντελώς τυχαία βέβαια— και μερικά μαρμάρινα αντικείμενα όπως: δύο δάχτυλα δεξιού χεριού σε φυσικό μέγεθος από άγαλμα ή επιτύμβια σύνθεση, ένα ακέφαλο περιστέρι, ένας μικρός γυμνός γυναικείος κορμός (αγαλμάτιο Αφροδίτης ίσως), δύο μικρά τετράγωνα βάθρα (προτομών πιθανότατα), δύο αποτμήματα με κυμάτιο από ακαθόριστο μέλος και τέλος μικρό γωνιακό απότμημα από στήλη χωρίς επίστεψη. Επίσης, θραύσμα τριπτήρα σε σχήμα λεκανίδας από γκρίζο λίθο καθώς και ιδιόμορφος τριπτήρας με διπλή μάλλον χρήση εξαιτίας της κοίλης εσωτερικής επιφάνειας και της κυρτής εξωτερικής αντίστοιχα.

— Στα μετάλλινα αντικείμενα ο κύριος όγκος είναι σιδερένια και χάλκινα καρφιά κάθε μεγέθους και τύπου, εφηλίδες και διάφορα ελάσματα από χαλκό και σίδηρο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται να παρουσιάσουν —όταν κάποτε συντηρηθούν— ένα μολύβδινο αγγείο, χαμηλό και ανοιχτό, με μία κάθετη λαβή, που χρησίμευε για το γέμισμα των λυχναριών με λάδι, και μία σύνθεση —από μολύβι επίσης— μιας ή δύο μορφών σε συνδυασμό με τέσσερις τροχούς άρματος.

— Τα νομίσματα της ανασκαφής (που ακόμα δεν έχουν συντηρηθεί) είναι όλα χάλκινα και τα περισσότερα σε πολύ κακή κατάσταση. Όσα παρουσιάζουν κάποια μέτρια διατήρηση, ανήκουν στον ελληνικό χώρο και στα όρια της ελληνιστικής εποχής, χωρίς —για καθαρά πρακτικούς λόγους— να μπορεί να ειπωθεί συγκεκριμένο

14. Olynthus V, 140-141, αρ. 213, 214, 216, πίν. 110-111, 4ος αι. π.Χ., Olynthus XIII, 118, αρ. 61, πίν. 85, 380-360 π.Χ.

15. Olynthus V, 134, αρ. 165, πίν. 105, αρχές 4ου αι. π.Χ.

16. Olynthus V, 232, αρ. 874, 877, πίν. 175, 4ος αι. π.Χ., Olynthus XIII, 358, αρ. 790, πίν. 224, αρχές 4ου αι. π.Χ.

σχόλιο για την προέλευση και τη χρονολόγησή τους.

— Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι στην επίχωση βρέθηκαν και αρκετά σπαράγματα τοιχογραφιών, ακόσμητα, με υπόλευκο, γαλάζιο και κοκκινωπό χρώμα.

Αντίθετα προς το αρχαίο κτίριο, η εικόνα των ευρημάτων της επίχωσης είναι πλούσια και ποικίλη και αρμόζει πλήρως στην εικόνα της ίδιας της πόλης.

Η Αμφίπολη, από την ίδρυσή της, σύντομα γίνεται και παραμένει ένα μεγάλο πολιτιστικό κέντρο σε όλο το βορειοελλαδικό χώρο. Η αθηναϊκή καταγωγή της πόλης, οι Ίωνες άποικοι, η θέση της στο σταυροδρόμι Μακεδονίας-Θράκης, ενδοχώρας και Αιγαίου, η μεγάλη ανάπτυξη του εμπορίου και οι συναλλαγές σε διεθνές επίπεδο, η εκμετάλλευση των μεταλλείων του Παγγαίου, ο αυξημένος και ετερογενής πληθυσμός συνέβαλαν τα μέγιστα στο να καταστεί η Αμφίπολη ένα αυτοδύναμο κέντρο με πολλαπλές και συνεχείς επιδόσεις σε κάθε μορφή δραστηριότητας.

Παρά την ύπαρξη βασικών εργαστηρίων αγγειοπλαστικής, πλαστικής, τορευτικής, κοροπλαστικής που παρουσιάζουν αξιόλογη και ανθηρή παραγωγή και εξάπλωση, αρκετά είναι και τα αντίστοιχα εισαγόμενα προϊόντα, που οφείλονται στο διεθνές εμπόριο, που διεξήγαγε η Αμφίπολη από ξηρά και από θάλασσα.

Δεν προξενεί έκπληξη η ανεύρεση ενσφράγιστων λαβών από θασιακούς αμφορείς κρασιού σε τόσο μεγάλο αριθμό, αν και στην ευρύτερη περιοχή της Αμφίπολης ήταν διαδεδομένη η αμπελοκαλλιέργεια. Η μεγάλη παραγωγή και η καλή ποιότητα του θασίτικου κρασιού, περίφημου κατά την αρχαιότητα, συνετέλεσε στην ευρύτατη διάδοσή του σε όλα σχεδόν τα μήκη και πλάτη του αρχαίου κόσμου. Η Αμφίπολη δε θα αποτελούσε εξαίρεση, έχοντας κατοίκους εύπορους, διαφορετικής καταγωγής, που κτίζουν μνημεία, δημόσια κτίρια, επαύλεις και που στολίζουν τους τάφους τους με περίτεχνα έργα πλαστικής και χρυσά κτερίσματα.

Καβάλα,
Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων

Λυδία Κρασιώτη

THE FINDS OF A RESCUE EXCAVATION AT AMPHIPOLIS

by L. KRANIOTI

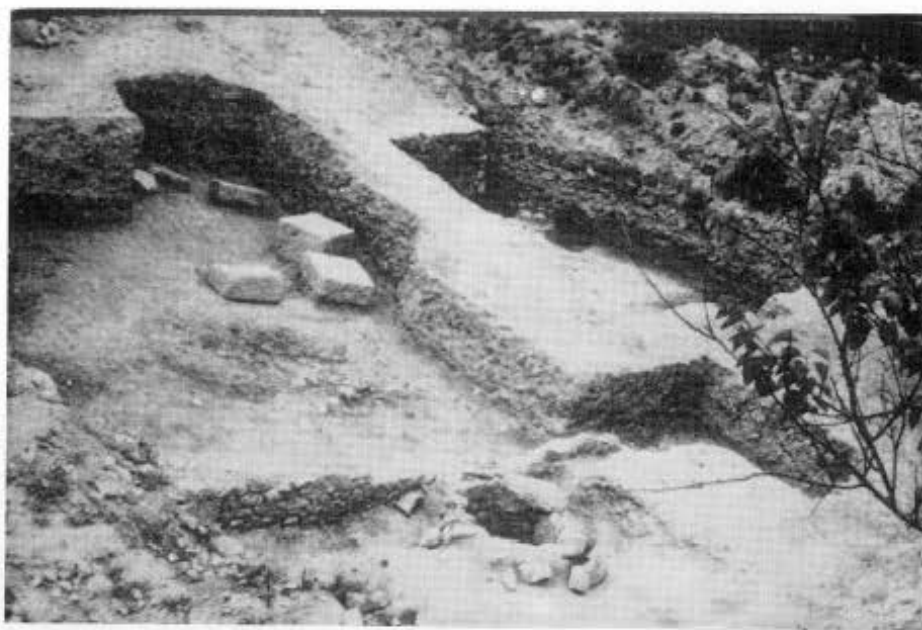
The field of B. Ioannidis in the modern village of Amphipolis was excavated this year due to building activities.

The research revealed eight walls of rough stones which belong to three rooms (A, B, C) of an ancient building. Rooms A and B were only partially preserved, while part of room C lies in the southern unexcavated part of the field. The scattered excavational data do not provide much evidence of the character of the building, but its simplified construction recalls a simple edifice. It is located in the northern or northwestern part of the fortified city, where the majority of the population lived in antiquity.

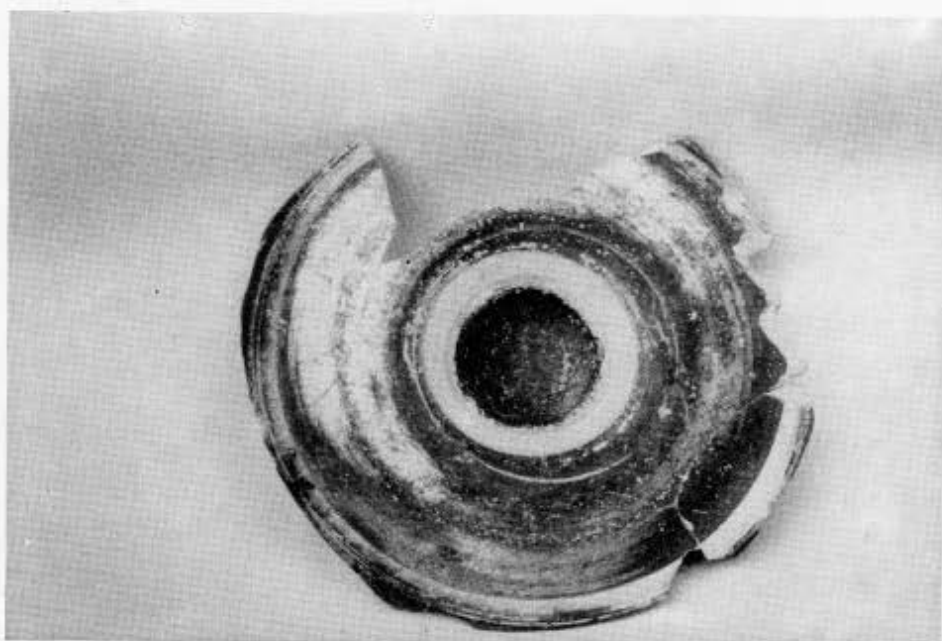
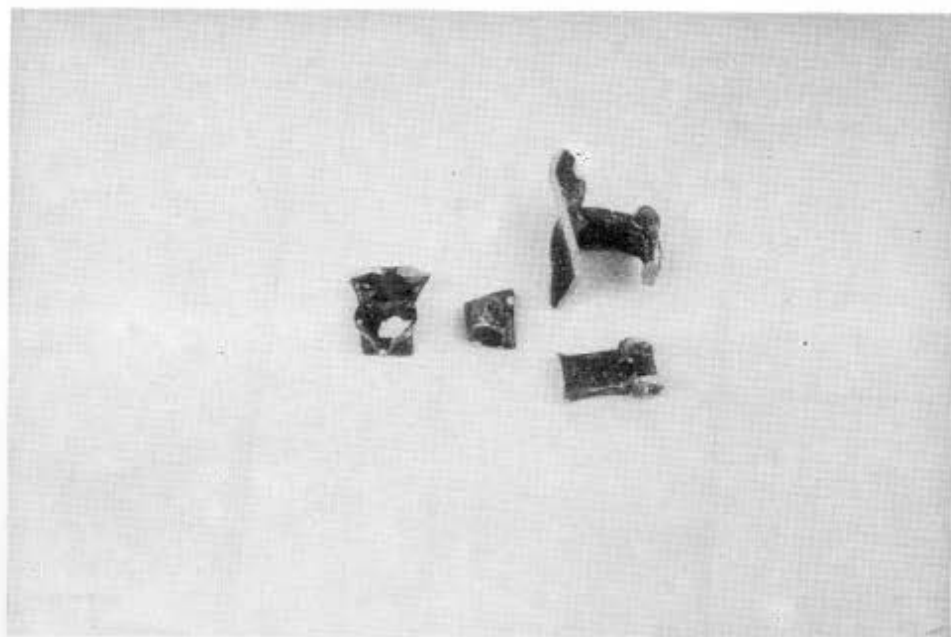
There is no excavational evidence of the time and the cause of the destruction of the building. However, it is highly probable that there was need for flat areas on the highest parts of the hill, due to the complex history of Amphipolis and the increasing population; these plateaus were created by filling the slopes with earth. Thus, more useful space was created in the city and the excavated building was probably covered with fill during such an operation.

The rich and various finds recall the history and civilization of the city.

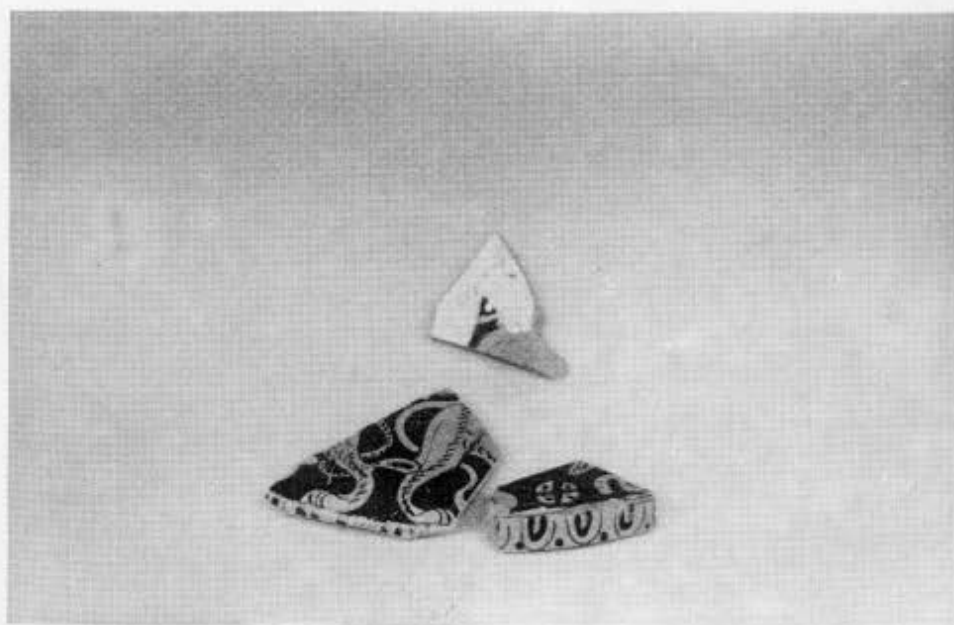
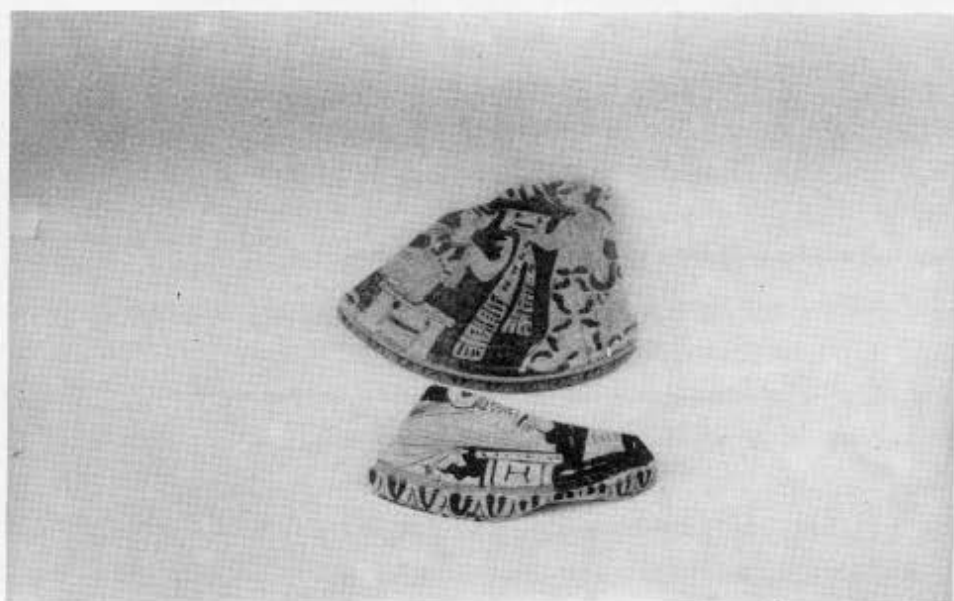
There is one single layer of fill in the trench; it consists of dark soil comprising black-glazed West-Slope pottery, many fragments of pointed unglazed amphorae with stamped handles, some sherds of Red and Black Figure vases, fragments of statuettes and clay protomes, iron and bronze nails and sheets of metal, a variety of clay loom-weights, fragments of lamps and other marble artifacts. All these finds are dated to the Hellenistic period and more precisely from the mid-4th to the mid-3rd century B.C.

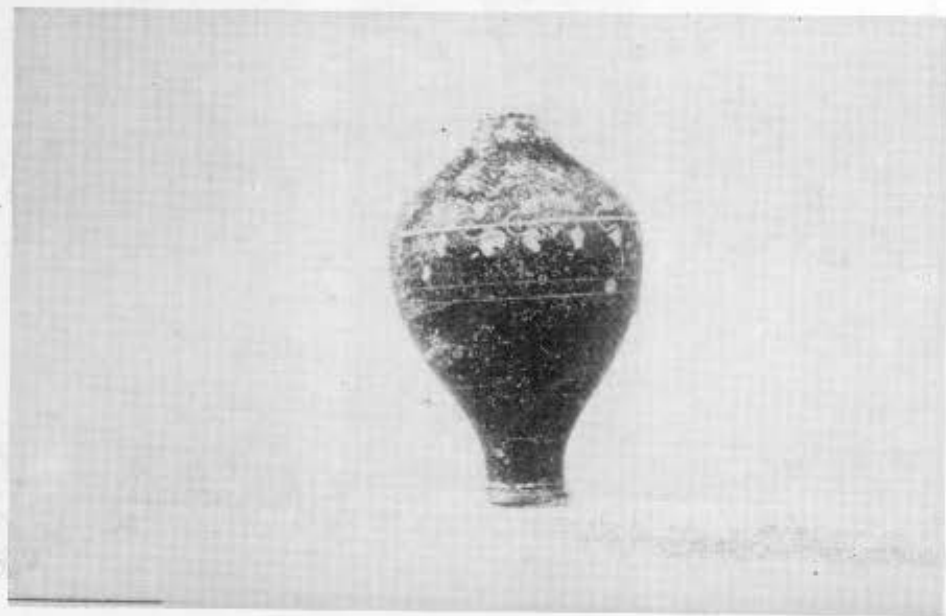
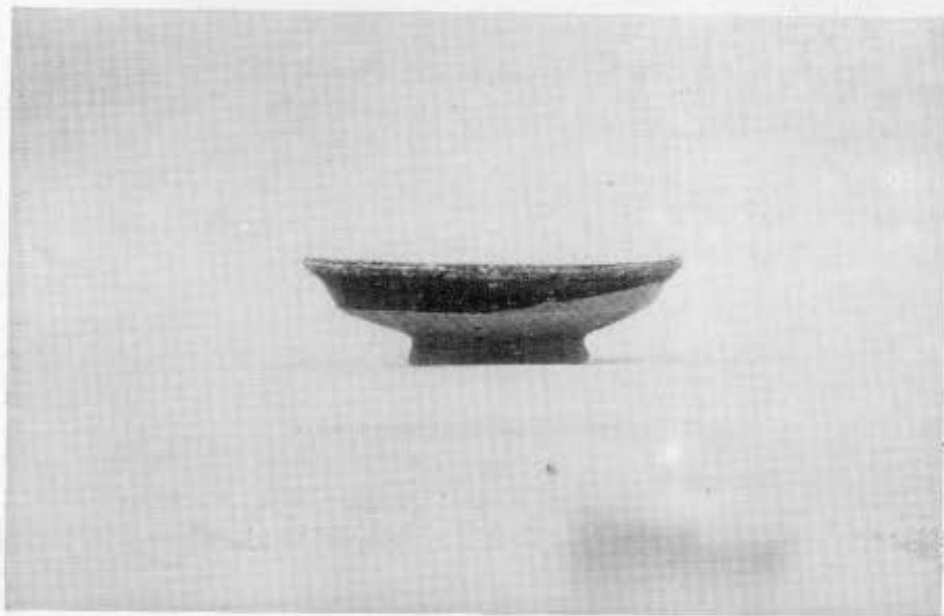
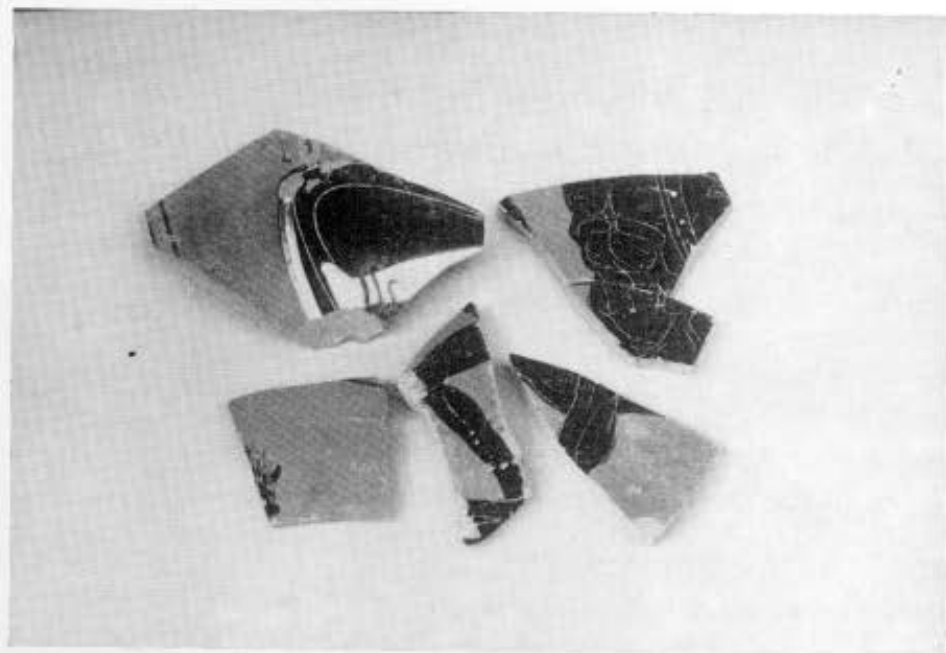
1. Αμφίπολη. Το πηγάδι στο χώρο Α. 2. Κάνθαρος. 3. 'Οστρακα «δυτικής κλιτύος».

4. Όστρακα αττικής προέλευσης. 5. Οξύβαφο πινάκιο. 6. Πινάκιο με εμπίεστη διακόσμηση.

7. Ενσφράγιστες λαβές άβαφων αμφορέων. 8. Όστρακα από ερυθρόμορφες πυξίδες. 9. Όστρακα ερυθρόμορφων αγγείων.

10. ΄Οστρακα κωδωνόσχημου κρατήρα. 11. ΄Οστρακα παναθηναϊκού αμφορέα. 12. Φιαλίδιο τοπικής προέλευσης. 13. Μυρο-